

USTAWA

z dnia 4 marca 1994 r.

o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych

(j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 746; ost.zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 2445)¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. [Zakres regulacji]²⁾

1. Ustawa określa zasady tworzenia przez pracodawców zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zwanego dalej „Funduszem”, i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonych na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu, na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych oraz na tworzenie zakładowych żłobków, klubów dziecięcych, przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego.

2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy oraz ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, w stosunku do pracowników zatrudnionych w podległych mu jednostkach sfery budżetowej, niebędących funkcjonariuszami lub żołnierzami zawodowymi, a Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy oraz ministrem właściwym do spraw finansów publicznych w stosunku do pracowników zatrudnionych w jednostkach sfery budżeto-

¹⁾ W ujednoliconym przez redakcję tekście uwzględniono wszystkie dotychczasowe zmiany opublikowane w Dzienniku Ustaw.

²⁾ Hasła w klamrach pochodzą od redakcji.

wej więziennictwa, niebędących funkcjonariuszami Służby Więziennej, określą, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób tworzenia i gromadzenia środków Funduszu;
- 2) wysokość odpisu na Fundusz, jednak nie wyższą od określonej w ustawie.

3. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z *Ministrami Pracy³⁾ i Polityki Socjalnej⁴⁾ oraz Finansów może określić, w drodze rozporządzenia, sposób tworzenia i gromadzenia środków Funduszu oraz wysokość odpisu na Fundusz – jednak nie wyższą od określonej w ustawie – w stosunku do pracowników cywilnych wojska.*

Ustawa z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (dalej – **ustawa o zfśś**) jest aktem prawnym regulującym działalność pracodawców podejmowaną na rzecz pozapłacowego wspierania pracowników i zaspokajania ich socjalnych potrzeb, do czego zobowiązują art. 94 pkt 8 Kodeksu pracy i pragmatyki służbowe. W przypadku niektórych jednostek sektora finansów publicznych ustawodawca zastrzegł, że wysokość odpisu na fundusz nie może być wyższa od określonej w ustawie o zfśś.

Ustawa o zfśś określa przede wszystkim zasady:

- tworzenia i rezygnowania z zfśś oraz
- gospodarowania środkami zfśś, czyli tryb podejmowania decyzji w kwestii wydatkowania zasobów finansowych (w tym przeprowadzania konsultacji ze związkami zawodowymi), ich gromadzenia oraz sposobu przechowywania (wyrok WSA w Warszawie z 11 października 2004 r., III SA 2275/03).

Środki zfśś mogą być przeznaczone na:

- finansowanie działalności socjalnej prowadzonej przez pracodawcę;
- finansowanie zakładowych obiektów socjalnych (np. kosztów remontu lub zakupu wyposażenia);
Podstawowe koszty związane z utrzymaniem obiektów socjalnych, a dotyczące m.in. wynagrodzeń pracowników obsługi, opłat za prąd, ogrzewania itp., powinny być opłacane ze środków obrotowych pracodawcy.
- tworzenie zakładowych żłobków, klubów dziecięcych, przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego (zarówno placówek, gdzie zajęcia są prowadzone w niektóre dni tygodnia, jak i tych, w których zajęcia odbywają się przez cały rok, z wyjątkiem przerw ustalonych przez podmiot prowadzący).

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 20 sierpnia 2001 r. (I PKN 579/00, OSNP 2003/14/331) stwierdził, że:

³⁾ Obecnie ministrem właściwym do spraw pracy i zabezpieczenia społecznego, zgodnie z art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 16 i 26 oraz art. 21 i art. 31 ustawy z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 888 ze zm.), która weszła w życie 1 kwietnia 1999 r.

⁴⁾ Obecnie ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, zgodnie z art. 4 ust. 1, art. 5 pkt 3 i art. 8 ustawy z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 888 ze zm.), która weszła w życie 1 kwietnia 1999 r.

SN (...) nie ulega wątpliwości, że fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin, a także emerytów i rencistów. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach (...).

Art. 2. [Definicje]

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) **działalność socjalna** – usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej – rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową;
- 2) **coroczny odpis podstawowy** – równowartość dokonanych odpisów na rachunek bankowy Funduszu w wysokości określonej w art. 5, na zasadach określonych w art. 6 ust. 2;
- 3) **(uchylony)**
- 4) **zakładowe obiekty socjalne** – ośrodki wczasowe i kolonijne, domy wypoczynkowe, sanatoria, ogrody działkowe, obiekty sportowo-rekreacyjne, żłobki, kluby dziecięce i przedszkola oraz obiekty służące działalności kulturalnej;
- 5) **osoby uprawnione do korzystania z Funduszu** – pracowników i ich rodziny, emerytów i rencistów – byłych pracowników i ich rodziny oraz inne osoby, którym pracodawca przyznał, w regulaminie, o którym mowa w art. 8 ust. 2, prawo korzystania ze świadczeń socjalnych finansowanych z Funduszu;
- 6) **przedsiębiorca** – osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, jeżeli przedmiot jej działania obejmuje prowadzenie działalności gospodarczej.

Działalność socjalna

Artykuł 2 ustawy o zřs zawiera definicje podstawowych pojęć związanych z działalnością socjalną pracodawcy. Zasadniczo ze środków zřs finansowane są świadczenia niebędące elementem warunków wynagradzania za pracę i niezależnione od rodzaju, wyników i jakości wykonywanej pracy.

Od 13 lipca 2013 r. obowiązuje rozszerzona definicja działalności socjalnej. Od tej daty ze środków zřs mogą być również finansowane usługi świadczone na rzecz opieki nad dziećmi sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię.

Rodzaje i przykłady usług oraz świadczeń udzielanych przez pracodawców w ramach działalności socjalnej

Rodzaj usługi (świadczenia)	Przykłady
1	2
Usługi świadczone na rzecz:	
różnych form wypoczynku	finansowanie krajowych i zagranicznych kolonii dla dzieci i młodzieży, obozów, zimowisk, wycieczek, zielonych szkół, dopłat do wypoczynku organizowanego indywidualnie przez osoby uprawnione (tzw. wczasów pod gruszą)
działalności kulturalno-oświatowej	<p>zakup biletów do kina, teatru, filharmonii, na wystawy, imprezy artystyczne</p> <p>■ Przyjmuje się, że z funduszu może być opłacana działalność łącząca aspekty kulturalne i oświatowe, jak i działalność wyłącznie kulturalna lub tylko oświatowa, przez którą należy rozumieć ogół podejmowanych zadań dydaktyczno-wychowawczych służących rozwojowi wiedzy i postaw społecznych (wyrok SA w Poznaniu z 11 lipca 2013 r., III AUa 330/13, niepubl.). Co ważne, działalność oświatowa nie musi być organizowana przez podmioty wyspecjalizowane w tym zakresie w rozumieniu ustawy o systemie oświaty.</p> <p>■ Z zasobów zfs mogą być finansowane przedsięwzięcia kulturalne, które nie posiadają walorów oświatowych (edukacyjnych) i odwrotnie. Pracodawca ma więc prawo np. pokryć ze środków socjalnych koszty koncertu zespołu muzycznego dla swoich pracowników niezależnie od tego, czy taka atrakcja będzie niosła za sobą jakąś wartość edukacyjną.</p>
działalności sportowo-rekreacyjnej	organizowanie pikników, spływów kajakowych, zawodów sportowych i gier, zakup sprzętu sportowego, wyposażenie sali gimnastycznej, zakup kartonów na basen i siłownię
opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez opiekuna dziennego lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego	<p>tworzenie zakładowych żłobków, klubów dziecięcych i przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego, dofinansowanie opłat związanych z tą formą opieki nad dziećmi</p> <p>■ Dziennym opiekunem jest osoba fizyczna zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub umowy o świadczenie usług (do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia), opiekująca się dziećmi w wieku od ukończenia 20. tygodnia życia.</p>